

Glazbena klasika

Glazbeni je stil koji se pojavljuje polovicom 18. stoljeća, protežući se usporedo s romantizmom tokom cijelog 19. stoljeća. Glazbeni klasicizam kao i u ostalim umjetnostima, odraz je novog humanizma, koji je ponovno usmjerio pozornost na čovjeka i prirodu, ali bez strastvene i uzbuđljive žestine baroka i površne igre rokokoja. Pokušava se pronaći i prikazati čovjeka i prirodu, u prirodnoj i osebujnoj slobodi.

Estetičari klasike odbacuju barokni stil efekata i oponašanja izgrađujući novo shvaćanje, po kojemu je glazba sama sebi svrhom. Želja za stvaranjem pristupačnog i svima razumljivog jezika, pobudila je zanimanje skladatelja za narodnu umjetnost, čije su napjeve unosili u svoja djela. Najizrazitiju promjenu doživljava, odnos prema melodiji. Umjesto višeglasja kompozicijom dominira, melodija jednoga glasa s jednostavnom glazbenom pratnjom. Napuštaju se prijašnji glazbeni oblici, da bi se melodiji dalo što osobnije i izrazitije obličje.

Težnja za jednostavnošću

Veliki zamah koji u doba klasike doživljava instrumentalna glazba, nije umanjio zanimanje za operu što vremenom prerasta u «klasični tip opere». Sveopće težnja za jednostavnim i pristupačnim jezikom, nalaze pogodan oblik u solo-pjesmi, koja se u klasici razvija kao protuteža talijanskoj opernoj ariji. U ovom razdoblju izgrađen je moderni orkestar, koji se u osnovi nije izmijenio do danas. Razvija se moderna orkestralna tehnika, zasnovana na strogoj izvođačkoj disciplini, jednostavnom potezu gudala i točnoj izražajnosti zvuka.

Stvaraju se i novi temelji koncertnog života. Dok se u vrijeme baroka glazba pretežno stvarala i izvodila na dvorovima i u crkvama, u doba klasike ona je postala pristupačna širem građanstvu. Uz organiziranje javnih koncerata, javljaju se koncertni virtuoz koji nastupaju za određenu nagradu. Postupno odumiru službe dvorskog i crkvenog glazbenika, a javljaju se slobodni umjetnici. I dalje su vezani narudžbama, ali više nisu vezani strogo formalnim okvirima, već skladaju prema vlastitoj sklonosti i nadahnuću. Glazbenici su postali ovisni o javnom vrednovanju, šireg slušateljstva posve nestalnih ukusa.

U doba klasike savršenstvo su dostigle kompozicije: sonata, simfonija, gudački kvartet i klasična opera. Najistaknutiji predstavnici klasike su bečki majstori Franz Joseph Haydn (1732.-1809.), Wolfgang Amadeus Mozart (1756.-1791.) i Ludwig van Beethoven (1770.-1827.).

Franz Joseph Haydn (1732.-1809.)

Austrijski je skladatelj rođen u mjestu Rohrau u Gradišću 1732. godine. Od oca seoskog kolarara, koji je svirao harfu pri tome ne znajući niti jednu notu, naslijedio je marljivost u radu i ljubav prema glazbi, a od sredine u kojoj je odrastao ljubav prema prirodi, narodnoj glazbi i jednostavnost. Prve pouke u čitanju, pisanju i glazbi dobio je od strica učitelja u gradiću Hainburgu. Naučio je glazbene osnove i svirao violinu, orgulje, spinet i bubanj.

U osmoj godini sa sobom ga je poveo u kor bečke katedrale sv. Stjepana, kapelnik Georg Reutter ml., gdje ostaje do osamnaeste godine. Njemu je, kao i ostali zborski pjevači, bio povjeren na uzdržavanje i poučavanje u glazbi, od čega pamti «neprestani post i svega dvije lekcije iz glazbene teorije za svih devet godina». Ipak je za to vrijeme kako kaže, «dobro upoznao sve mogućnosti vokalne i instrumentalne glazbe i naučio umjetnost pjevanja, klavir i violinu». Sustavnu poduku u kompoziciji Haydn nije dobio tada ni kasnije, nego je uglavnom bio prepušten sebi samomu.

Od 1749. kada mu je glas mutirao otpušten je iz katedralnog zbora, pa se je prisiljen sâm uzdržavati pjevanjem, sviranjem, poučavanjem drugih i marljivim komponiranjem. Jedno vrijeme bio je zaposlen kod Nikole Porpora, gdje je na satovima pjevanja učenike pratio na klaviru i radio kao kućni sluga. Za nagradu je od Porpora dobivao poduke iz kompozicije. Poslije toga i dalje ostaje samouk, ali sudeći po knjigama kod njega pronađenim, očito je neprestano radio budno prateći suvremenu literaturu. Ubrzo dobiva i prve glazbene

narudžbe, a na skladanje komorne glazbe potiče ga barun Fürnberg, kod kojega je muzicirao i pisao svoja prva djela.

U dvorcu Esterházyjevih

Nakon upoznavanja kneza Paula Antona Esterházyja, koji ga uzima za drugog kapelnika u Eizenschtatu, odsječen od svijeta, mogao je pored dužnosti sobara aktivno skladati. Živeći mirnim i radnim životom dvadeset i četiri godine u dvorcu Esterházyjevih, ipak je bio u

vezi sa zbivanjima u svijetu, osjećajući idejna strujanja svoga doba. Bio je sretan unatoč nezgodama u kojima mu je dva puta požar uništio kuću. Oba puta kuću mu je o svom trošku podigao knez Nikola Esterházy, ali mu nitko nije mogao nadoknaditi mnoštvo izgubljenih skladbi.

O tomu kako započinje svoj dan Haydn piše: - Ustajem rano i čim se obučem, padam na koljena, moleći Boga i Bogorodicu da me i danas obdare uspješnim radom. Ako mi glazbeno nadahnuće nije dolazilo, šetao sam se po sobi, s krunicom u ruci i ideje su se same po sebi javljale. - Iznad mnogih svojih kompozicija stavljao je natpis: - U Božje ime, Joseph Haydn -, dok se na kraju često nailazi na natpis: - Na slavu Božju. - Bio je duhovno smiren s odmjerenim samopouzdanjem. Volio je nositi odijela koja se više nisu nosila i posljednji je iz svoje generacije nosio periku.

Teškoće u kući Esterházyjevih

Haydnu nije bilo lako u kući kneza Esterházyja. U ugovoru je stajalo da svaku zadanu kompoziciju, odmah mora i dovršiti. Nikomu je nije smio pokazati, niti prepisati. Drugima, bez posebna dopuštenja, nije smio skladati. Svaki dan u određeno vrijeme morao je čekati u predsoblju i u službenoj odjeći, preuzeti naputak za glazbeni zadatak. Tom zgodom na glavi je morao imati vlasulju, te prema propisima «biti čist, napudran i u bijelim čarapama». Jestu je smio za služinskim stolom, a ako knezu što god ne bi odgovaralo, dobivao je stroge ukore. Jednom mu je predbačeno, da premalo komponira za instrument violu da gamba. Odgovor na taj prigovor bio je svezak od 175 kompozicija, isključivo za taj instrument.

Nakon jedne vrlo naporene zime, za vrijeme koje je mnogo gostiju dolazilo na imanje Esterházy, Haydn zamoli kneza da odobri njemu i članovima orkestra dopust i odmor. Knez mu nije htio udovoljiti molbi. Odmah se dosjetio duhovitoj glazbenoj šali, kojom pridobiva kneza da odobri željeni dopust. Naime napisao je simfoniju, u čijoj partituri zadnjega stavku navodi, da po odsviranom dijelu svirači jedan za drugim, stave instrumente u kutije, ugase svijeće na stolicama i iziđu iz dvorane. Kad su tako učinili flautist, oboisti i drugi, na koncertnom su podiju ostala još samo dva guslača, koji su dosadnim ponavljanjem uvijek jednog te istog stavka trebali prikazati iznemoglost. Knez je tu duhovito zamišljenu i odlično izvedenu šalu shvatio i odobrio orkestru dulji dopust. Ova simfonija od tada nosi naziv Simfonija rastanka.

Haydnov nesretni brak

Prvo stalno mjesto Haydn dobiva 1759., kao glazbeni direktor privatne kapele, češkog grofa Morzina. Među svojim učenicama imao je i dvije kćerke brijajača Kelera, pa se zaljubi u mlađu. Nakon što ona odlazi u samostan, Keler ga uvjeri da se oženi njegovom starijom kćerkom. Uskoro izgubi službu, pošto je grof iz materijalnih razloga raspustio orkestar.

Haydn nije imao sretan brak. Govoreći o svojoj ženi jednom reče: - Bio njen muž krpa ili umjetnik, njoj je to sasvim svejedno. - Njegova žena imala je tešku narav, zbog čega ju je dobroćudni Haydn, često nazivao *paklenom životinjom*. Nekom drugom prilikom je govorio: - Moja me žena nije mogla darovati djecom i od toga vremena postao sam manje ravnodušan, prema draži odaja drugih žena. - Naime *zapalila* ga je devetnaestogodišnja pjevačica Luigia Polzelli. Međutim njihova je ljubav vremenom blijedila, čemu je doprinosila i Luigina stalna potreba za novcem.

Kažu da je Haydn, obožavao žene. Svaku dražesnu ženu, na koju bi naišao, proglašavao bi *najljepšom među svima*. Tako je jednom *najljepša* bila gospođa Billinton, koju je slikar Reynolds htio naslikati kao sv. Ceciliju u trenutku, dok sluša rajsku glazbu. – Kako vam se sviđa ova slika, gospođe Billington? – upita ga slikar kad je dovršio djelo. – Preljepa i vrlo joj je nalik, - odgovori Haydn – ali ste napravili grješku: naslikali ste je kako sluša anđele, a trebali ste naslikati anđele, kako slušaju ljepoticu.

Veza s Bečom i prijateljstvo s Mozartom

Haydn se veže uz Beč gostovanjima kneževske kapele i izvođenjem djela, koja je za taj grad skladao. Bio je vezan s kućom Artaria, glavnim izvođačem njegovih djela do

1790. godine. Početkom osamdesetih godina, njegova se djela izvode širom Europe, pa dobiva narudžbe s raznih strana. Za Pariz sklada niz simfonija nazvanih Pariške simfonije, za londonskog izdavača niz klavirskih trija, za Španjolsku 1785. instrumentalnu Muku Die Sieben Worte Jesu am Kreuze (Sedam Isusovih riječi s Križa).

Uz Beč ga je vezalo i prijateljstvo s Wolfgangom Amadeusom Mozartom (1756.-1791.), prema kojemu je iako dvadeset i četiri godine stariji, imao veliko poštovanje. Jedan s drugim su se pobratimili i uzajamno utjecali u glazbenom stvaralaštvu. Nekom prigodom branio je neuobičajen odlomak u Mozartovoj skladbi: - Umjetnost je sloboda i ne mogu je ograničavati nikakve zanatske stege. Ako je Mozart napisao, on je bez sumnje imao sasvim dobrih razloga za to. - A kad su kritički promatrali neku Haydnovu skladbu Mozart je branio prijatelja: - Kažete da čudno zvuči? Bili vi napisali nešto slično? Vjerojatno, ne! A znate li zašto? Zato što to ni vama ni meni, ne bi palo na pamet!

Nekom prigodom Mozart o Haydnu reče: - Nitko ne zna sve: razvedriti i potresti, raznježiti i duboko ganuti, a sve jednako dobro kao Haydn. - Mozart je jednu zbirku kvarteta posvetio starijemu prijatelju Haydnu s potpisom: - To mi je bila dužnost, jer sam tek od Haydna naučio, kako se kvarteti moraju pisati.

S posjeda Esterházyjevih, Haydn često odlazi u Beč. Bio je neumoran, kad je trebalo hvaliti Mozarta. Nekom prigodom uvjeravao je Mozartova oca Leopolda: - Kažem vam da je vaš sin najveći skladatelj, kojega poznajem po imenu i djelima. On ima nepogrješiv ukus i najveće glazbeno znanje. Kad bi ljudi s tako dubokim razumijevanjem znali slušati njegova djela, kao ja, narodi bi se i natjecali, tko će ga ljepše primiti i bogatije nagraditi. – Svojim izjavama često je dodavao: - Volim ga, jako ga volim.

Gostovanje u Engleskoj

Posredovanjem njemačkog skladatelja i violinista Johanna Petera Salomona (1745.-1815.), Haydn u dva navrata gostuje u Londonu. Kada je Mozart čuo za to, reče mu: - Vi niste obrazovani za veliki svijet, a uz to, slabo govorite strane jezike, na što mu on odgovara: - Samo jezik kojim se ja izražavam, razumije čitav svijet. - Prije prijateljeva putovanja, Mozart kao da je predosjećao svoj skori kraj pa mu reče: - Bojim se, da ćemo posljednji put, reći zbogom jedan drugome. - Pedesetosmogodišnjeg Haydna oduševljeno su primali, dok ga Oxfordsko sveučilište imenuje počasnim doktorom. U kratkom vremenu pod utjecajem Georga Friedricha Händla (1685.-1759.), piše dvanaest svojih najzrelijih simfonija, tzv. Londonskih. Dodir s drugim sredinama, veliki uspjesi i svijest o vlastitoj vrijednosti, dali su mu nova stvaralačka nadahnuća. Tada započinje najznačajniji period Haydnova stvaralaštva. Njegove obveze prema knezu Nikolausu II. Esterházyu, ograničile su ga na skladanje tek šest misa u šest godina. Kad su ga nekom prigodom zapitali, zašto su mu mise tako vedre odgovorio je: - Zato jer sam neopisivo radostan, kad mislim da

dragoga Boga. – Nakon što su njegove riječi prenijeli pjesniku Johannu Wolfgangu Goetheu (1749.-1832.), niz lice su mu od radosti potekle suze.

Učitelj Ludwiga Beethovenaž

Vrativši se iz Engleske u Godesbergu, Haydn upoznaje Ludwiga Beethovena (1770.-1827.), koji se s njim uputio u Beč da ga pouči glazbenoj teoriji. Od početka se nisu najbolje razumjeli, jer Haydn nije naročito volio mladog Beethovena, koga je nazvao «Veliki Mogul» jer je bio svjestan svoje vrijednosti. Kasnije kad su se bolje upoznali, više su cijenili jedan drugoga. Dok je umirao Beethoven je gledao sliku Haydnove rodne kuće govoreći: - Gle ovu malu kuću u kojoj je rođen tako velik čovjek.

Poznato je da je Beethoven svoja djela stvarao u sobi u kojoj je vladao najveći nered. Međutim njegov učitelj Haydn, nije mogao napisati ni jednu notu, ako sve nije bilo u najvećem redu. Osim toga oblačio bi svoje najbolje odijelo i tek onda započinjao skladanje. Jednom prilikom nije mogao naći svoju periku, pa je uzviknuo: - Ako je odmah ne nađem, zauvijek ću izgubiti zvukove koje upravo sada čujem.

Pred kraj života Haydnu se dogodila jedna šaljiva zgoda. Godine 1806. umro je njegov brat Mihael, a tiskovine su izvijestile kako je umro slavni skladatelj. Dok je čitao vijest o svojoj smrti u Parizu su čak izveli i Mozartov *Requiem*, a Luigi Cherubini (1760.-1842.) je napisao prigodnu pogrebnu glazbu. Haydna je to jako razveselilo: - Ova dobra gospoda! Dugujem im veliku zahvalnost zbog neuobičajene počasti. Da sam znao za tu svečanost, sâm bih tamo oputova, da osobno dirigiram misom. - Iste godine Francuzi su okupirali Beč, ali su prema ostarjelom skladatelju imali veliko poštovanje. Zdravlje mu je bilo sve slabije, pa nije mogao dovršiti svoj posljednji 103. kvartet. Ispod njega napisao je ispriku: - Iščezla je sva moja snaga, star sam i slab -, čije su riječi otiskali na njegovoj osmrtnici. Ne mogavši više hodati, posljednje dane provodi u molitvi i primanju posjeta. Sve do kraja, duh mu je ostao vedar, a smireno umire 1809. u sedamdeset i sedmoj godini života.

Popularnost i slava, koju je za života stekao, nakon njegove smrti brzo su zaboravljeni, prije svega zbog oduševljenja za Ludwiga van Beethovena (1770.-1827.) i novih romantičnih strujanja. Njegova su se djela i dalje izvodila kroz čitavo 19. stoljeće, ali samo najuži izbor pa se prava vrijednost i veličina njegovih djela nije uočavala. Tek su opsežne studije iz 20. stoljeća otkrile, potpuno Haydnovo glazbeno značenje. Upravo je on

svojim djelima, premostio put dvaju stilskih razdoblja, prešavši iz pretklasičnog u zreli klasični stil.

Čitao vijest o svojoj smrti

Pred kraj života Haydnu se dogodila jedna šaljiva zgoda. Godine 1806. umro je njegov brat Mihael, a tiskovine su izvijestile kako je umro slavni skladatelj. Dok je čitao vijest o svojoj smrti u Parizu su čak izveli i Mozartov *Requiem*, a Luigi Cherubini (1760.-1842.) je napisao prigodnu pogrebnu glazbu. Haydna je to jako razveselilo: - Ova dobra gospoda! Dugujem im veliku zahvalnost zbog neuobičajene počasti. Da sam znao za tu svečanost, sâm bih tamo oputova, da osobno dirigiram misom. - Iste godine Francuzi su okupirali Beč, ali su prema ostarjelom skladatelju imali veliko poštovanje. Zdravlje mu je bilo sve slabije, pa nije mogao dovršiti svoj posljednji 103. kvartet. Ispod njega napisao je ispriku: - Iščezla je sva moja snaga, star sam i slab -, čije su riječi otiskali na njegovoj osmrtnici. Ne mogavši više hodati, posljednje dane provodi u molitvi i primanju posjeta. Sve do kraja, duh mu je ostao vedar, a smireno umire 1809. u sedamdeset i sedmoj godini života.

Popularnost i slava, koju je za života stekao, nakon njegove smrti brzo su zaboravljeni, prije svega zbog oduševljenja za Ludwiga van Beethovena (1770.-1827.) i novih romantičnih strujanja. Njegova su se djela i dalje izvodila kroz čitavo 19. stoljeće, ali samo najuži izbor pa se prava vrijednost i veličina njegovih djela nije uočavala. Tek su opsežne studije iz 20. stoljeća otkrile, potpuno Haydnovo glazbeno značenje. Upravo je on svojim djelima, premostio put dvaju stilskih razdoblja, prešavši iz pretklasičnog u zreli klasični stil.

Haydnov skladateljski rad

Glazbeni kritičari razlikuju pet razdoblja Haydnova skladateljskog rada: rano mladenačko, pripremno, srednje, «romantička kriza», zrelo i razdoblje najvećeg uspona. Često je skladao prigodna djela za instrumentalne veće ili manje orkestralne sastave. U djelima «pripremnog» razdoblja, osjeća se svježina i narodni ton. Česti su efekti iznenađenja puni humora sa svečanim i ozbiljnim tonovima. Njegova djela s početka opernog stvaranja su nažalost izgubljena, tako da je prva sačuvana opera *Acide e Galatea* iz 1762. godine.

Na slavensko-mađarsko-austrijskoj tromeđi, Haydn je slušao i zavolio glazbu iz naroda. Posebno ga je privukla ljepota folkloru Gradišćanskih Hrvata, kojega još u mladosti upoznaje. Proučavajući Haydnova djela, hrvatski je muzikolog Franjo Ksaver Kuhač (1834.-1911.) ustanovio, prilično velik broj hrvatskih narodnih napjeva u njegovim simfonijama i gudačkim kvartetima. Temu za simfoniju *S udarcem bubnja*, Haydn je uzeo iz poznate svatovske pjesme Gradišćanskih Hrvata. Hrvatsku narodna pjesma *Oj, Jelena, Jelena...* nalazimo u Haydnovoj *Londonskoj simfoniji*. Za svoju simfoniju u Es-duru obradio je hrvatsku narodnu pjesmu *Divojčica potok gazi*, a iz popijevke *V jutro rano ja se stano* u proširenom obliku prerađenu nekadašnju austrijsku himnu *Bože živi, Bože štiti*. Kuhač je isto tako tvrdio, kako je Haydn hrvatskoga podrijetla, što se međutim ne može najsigurnije i potvrditi.

Glazbeni povratak prirodi

Iz Haydnovih djela sve do 1770. godine zrače prosvjetiteljske ideje racionalizma i humanizma, dok francuski književnik i filozof Jean-Jacques Rousseau (1712.-1778.) nije objavio svoje ideje o povratku prirodi s čim se pojavila nova struja u umjetnosti nazvana *Sturm und Drang*. Upravo su ove ideje obogatile njegov glazbeni jezik i ostavile trag u cjelokupnom kasnijem stvaranju. Od trideset simfonija iz Haydnova trećeg skladateljskog

razdoblja, cijeli jedan niz sadrži nove ideje. Simfonije iz razdoblja «romantičarske krize» odlikuje intenzivnost, slobodno oblikovanje i težnja za jednostavnošću. Od godine 1780., na njegovo stvaralaštvo velik utjecaj ima prijatelj Wolfgang Amadeus Mozart (1756.-1791.), što se očituje u skladanju većeg broja opera među kojima su najpoznatije *La Vera constanza* i *Il Mondo della luna*. Dok je kriza uzburkala osjećajnu stranu njegova bića, u zreлом razdoblju postiže klasičnu ravnotežu, što se najjasnije očituje u nizu tzv. *Ruskih kvarteta* iz 1781. godine. U ovom razdoblju Haydn sklada svega dvije opere *Orlando Paladino* i *Armidu*, kojima se priklanja Christoph Willibald Gluckovoj (1714.-1787.) opernoj reformi. Šteta što je vremenom opalo zanimanje za njegove opere, posebno one komične. Haydnov glazbeni jezik je prirodan i jednostavan, a izrazi neposredni i jasni za razlikuju od Georg Friedrich Händelove (1685.-1759.) oratorijske monumentalnosti. U njima se ističe svježina, kojom oslikava prirodu. Njegova djela od velike su važnosti za daljnji glazbeni razvoj i priprema za dolazak generacije novih velikih glazbenika.

Glazbena djela

Haydn sklada 104 simfonije, 24 opere, 163 klavirske sonate, 35 trija za klavir, violinu i cello, 30 trija za gudačke instrumente, 175 skladbi za violu da gamba koju je svirao knez Esterházy, 77 gudačkih kvarteta i mnoštvo drugih skladbi. Najzreliji njegovi plodovi na polju simfonijske glazbe jesu dvanaest *Londonskih simfonija*. U njima Haydn gleda u budućnost nagovještajući novi glazbeni stil romantizma. Šest kvarteta *Apponyi* iz 1793. bliski su «londonskim» simfonijama, dok par godina poslije sklada šest kvarteta *Erdödy* i dva kvarteta *Lobkowitz*.

Jednom zgodom majstora Haydna, posjetio je nepoznati debeljko. Predstavio se kao veleposlanik iz obližnjega mjesta i zamolio, da za vjenčanje njegove kćerke napiše menuet. Haydn je prihvatio ponudu i nisu prošla ni tri dana, a on mu je predao gotovu partituru. Ovaj se obradovao, zahvalio obećavši mu dostaviti dobru nagradu. Dva tjedna kasnije Haydn je pod svojim prozorom začuo menuet, koji su izvodili neki seoski svirači. Pogledavši vani ugledao je nesvakidašnji prizor. Prema dvorcu se kretala povorka s glazbenicima na čelu, iza njih veleposjednik, a za njim veliki okićeni vol. Iza vola su išli mladenka, mladoženja i drugi ljudi. Veleposjednik je pošao u Haydnovu sobu zamolivši ga da za menuet, kao nagradu primi vola. Haydn ga je primio, a menuet nazvao *volovski menuet*.

„Stvaranje“ kruna Haydnova stvaranja

Nakon nastupa po Engleskoj pod utjecajem Georga F. Händela (1685.-1759.) sklada, dva lirsko-epska oratorija *Die Schöpfung* (Stvaranje svijeta) i *Die Jahreszeiten* (Godišnja doba). Osjećajući da mu se približava vrijeme odlaska 1808. godine, u čast njegova sedamdeset šestog rođendana, izrazio je želju da još jedanput, čuje izvedbu svojega oratorija *Stvaranje svijeta*. Želju mu je ispunio, talijanski skladatelj i dirigent Antonio Salieri (1750.-1825.). Uz stube su ga nosili, a kad je sjeo na počasno mjesto, u dvorani se prolomila bura nezapamćenog oduševljenja. Na upućenom pljesku prisutnih, skromno je podigao prst prema nebu i rekao: - Sve dolazi odande. - Za vrijeme izvedbe Haydn je tako predano slušao, da je po svršetku prvoga stavka posve klonuo. Dok je majstoru publika oduševljeno pljeskala i razdragano klicala, morali su ga iznijeti iz dvorane. Tri tjedna prije smrti kuću mu je potresla topovska vatra, kojima su Francuzi bombardirali Beč. I tada je imao snage umirivati ukućane: - Djeco ne bojte se, tamo gdje je stari Haydn, ne može vas zadesiti nikakva nesreća.

Haydnov učenik Ludwig van Beethoven (1770.-1827.) skladao je i jedan balet pod naslovom *Stvaranje Prometeja*, koji je često izvođen. Prigodom jedne izvedbe, dođe ga i Haydn pogledati. Kad je nedugo nakon toga susreo Beethovena reče mu: - Vaša mi se baletna glazba, jako svidjela. Oh, odmahne Beethoven, - ali to nije ni izdaleka jedno *Stvaranje*. Haydn se začudi jer svojom pohvalom, nije išao tako daleko da usporedi Beethovenov balet sa svojim najpoznatijim oratorijem *Stvaranje svijeta*. Haydn mu na to uvredljivo odvrati: - Točno je da to nije *Stvaranje* i smatram da ćete teško to i dostići.

Haydn o sebi samomu

O svom životu i radu, Haydn jednom prigodom reče: - Imao sam dodira s carevima, kraljevima i s mnogim velikašima, od kojih sam primao laskave pohvale, ali nikada nisam stupio u bliži odnos s takvim ljudima, već sam se radije držao ljudi svojega staleža. - Kad se radilo o dobroj kapljici, kažu da je Haydn bio vrlo izbirljiv: - Kao što svaka glazba ne priliči svakoj zgodi, tako ni svako vino nije uza svako jelo. - Nekom ga zgodom upitaše o ljubavi, na što reče: - To je kraljica mladih, a maćeha starih. - Jednom zgodom o sebi reče: - Ne znam se umiljavati niti znadem prositi... Uvijek nastojim, da svijet u meni gleda ono, što stvarno jesam: pošten čovjek.